

Domáci glasovi

Stev.43.

Lienz, petek 8.marca 1946.

Leto 2.

"ZLOČINSKA SABOTAŽA"

Slovenski poročevalec z dne 22. februarja 1946. poroča:

"Pred posebni senatom Vrhovnega sodišča v Ljubljani bo prihodnje dni razprava proti skupini poklicnih saboterjev, ki so se vtihotapili v eno važnih državnih gospodarskih podjetij, v katerem so povzročili ogromno škodo.

USTANOVITEV IN NALOGE DASP-a. V svrhu pospešene obnove prometa je bilo s skupno uredbo Gospodarskega sveta in Ministrstva za promet z dne 21. julija 1945 ustanovljeno Državno avtomobilsko prometno podjetje (DASP). Namen tega podjetja je bil, da vodi in upravlja ves javni motorni promet.

V Ljubljani je komisija prometnega ministrstva, v kateri sta bil ing. Dušan Marković in Anton Bervar, začela meseca avgusta 1945 prevzemati razstavljene avtomobilske dele, ki so jih nato montirali v delavnicah na Tezmem pri Mariboru. Sestavni deli so prihajali z ladjami v Trst, od tod pa po železnici v Maribor. Poleg tega je začela UNRRA dobavljati Zavodu za izredne nabavke tudi kompletne, že rabljene tovarne avtomobile s priklopniki, rezervnimi deli, orodjem in gumami. Določeno je bilo, da prevzame odpremo z demarkacijske črte v Divači v notranjost države DASP. Ljubljanska uprava DASP-a je bila postavljena konec julija 1945 in v začetku avgusta so že začeli poslovati posamezni oddelki podjetja v Ljubljani in Divači.

MALOMARNA IN NAMERNA SABOTAŽA. Od začetnih osnovnih napak pa do splošnega nereda in zmešnjave, ki je nastala v podjetju konec oktobra 1945, se vleče veriga zlonamernih sabotaž, zlorab in saboterske malomarnosti v izvrševanju službenih dolžnosti.

Uprava ni poskrbela niti za prostore osrednje pisarne, marveč je naravnost načrtno delala na to, da ustvari v upravnem pogledu vzor nereda. Čeprav so bili sredi septembra določeni posamezni odseki in imenovani šefi teh odsekov, ni nihče z upravnikom Bervarjem na čelu vzel te razporeditve resno, marveč so jo smatrali le za nepotrebno, nadležno in birokratsko formalnost.

Zaradi tega ni prav nič čudno, da so vodilni uslužbenci drug drugemu posegali v delokrog, po drugi strani pa niso opravljali poverjenih jim poslov. Od uprave so prihajale breznačratne smernice, nalogi in ukazi, ki so se medsebojno pobijali in ustvarjali vedno večji nered. Uslužbenci so prišli k DASP-u tako rekoč kar s ceste. Nihče ni gledal na to, ali so zanesljivi ali ne. Vsakdo, kdor se je ponudil, je bil sprejet in nihče se ni zanimal, kakšne so njegove politične in moralne kvalitete. Vsak uradnik, od šefa odseka do strojepiske je uradoval, kakor se mu je pač zdelo.

NIHČE NI VEDEL, KDO PIJE, KDO PLAČA. Še manj kot za upravno poslovanje, pa je vodstvo DASP-a v Ljubljani poskrbelo za sistematično in kontrolirano delo na tehničnem

področju. Vsega tega pa vodstvo ni smatralo za potrebno. Prav zaradi tega, ker od vsega početka ni bilo sploh nikakega knjigovodstva, so bile omogočene milijonske zlorabe, tatvine in namerne, sabotažne okvare ljudske imovine.

Izginjalo je ne le v ogromni večini, orodje, bencin, gume, rezervni deli, opustošeni in oropani niso bili le številni kamioni in jepi, marveč so naznani kam izginjala kar cela vozila. Vodstvo uprave ni poskrbelo za prostore, kjer bi lahko vskladiščili številna vozila, niti za skladišča orodja, gum in rezervnih delov. Vse je bilo kar na prostem in dostopno vsakomur.

KLASIČEN PRIMER ORGANIZIRANEGA NEREDA. Tehnično poslovanje je bilo že ob prevzemu v Divači sahotersko malomarno in površno. Spiski prevzemne komisije v Divači so popolnoma netočni. Komisija sploh nima podatkov, koliko in kakšnih vozil je prevzela in koliko vozil in materiala je odposlala naprej. Prevozi v Ljubljano so bili neurejeni in jih ni sploh nihče nadziral. Uslužbenci so na 100 km dolgi poti lahko delali z vozili in materialom, kakor se jim je zljubilo. Baza v Ljubljani, ki je bila v Tivoliju in v gramozni jami, je bila klasičen primer organiziranega nereda. Vodstvo ni nikoli vedelo, koliko vozil je sprejelo in kaj se nahaja v njenih avtoparkih. Prav tako niso poskrbeli za ureditev zasilnih delavnic. Med uslužbenci je vladala skrajna samovoljnost in vsakdo je delal, kar je hotel. Vodstvo uprave ni proti temu ničesar ukrenilo.

PO BENCIN V ST.VID... Tako je n.pr. vodstvo uprave odredilo, da so morali kamioni nabavljati bencin ne v Ljubljani, marveč na Rozmanovi črpalki v St.Vidu. Tako je približno 5000 kamionov prevozilo po nepotrebem najmanj 11 km poti, to je skupno 60.500 km. Za to nepotrebno kilometražo, ki bi se lahko uporabila n.pr. za dovoz drv v Ljubljano, znaša škoda samo na potrošnem bencinu 1.028.500 din. Pri tem pa ni vračunana niti izguba delovnega časa, niti obraba materiala.

.... V SPLIT ČEZ ZAGREB. Uprava DASP-a v Ljubljani je morala po nalogu Glavne uprave v Belgradu odpremiti v Split okrog 1400 kamionov. Te kamione so napotili preko Zagreba in Karlovca, namesto da bi izbrali za 223 km krajšo pot iz Divače preko Sušaka v Split, čeprav so ceste od Divače do Sušaka v neprimerno boljšem stanju, kakor pa ceste iz Divče v Ljubljano ter proti Zagrebu. Zaradi tega je 1400 kamionov po nepotrebem prevozilo 308 tisoč km. Tako je bilo potrošenega samo bencina za 5.236.000 din.

RAZBITI AVTOMOBILI. Na poti v Split se je razbilo 233 kamionov. Ker bi bila pot čez Sušak za eno tretino krajša in poleg tega še boljša, bi se vsekakor razbilo vsaj eno tretino manj. Če se računa vsak kamion samo po 50.000 din in povprečno 8 gum po 5.000 din, tedaj znaša škoda na teh kamionih 6.930.000 din.

Na bazi v Ljubljani je bilo očitno zlonamerno od 400 enosnih priklopnikov odstranjenih 800 koles z gumami, tako da so postali nerabni. Če se računa vrednost enega priklopnika na 18.000 din, znaša škoda 7.2 milijona din.

Po približnih podatkih je prišlo v Divačo najmanj 1500 zabojev orodja. Beloveča zabojev je enostavno izginila. Vsak je vreden 10.000 din in znaša škoda najmanj 7 in pol milijona din.

AVTOMOBILI IZGINJALO. Preiskovalna komisija je nadalje ugotovila, da manjka 34 kamionov in 25 jepov, ki so ne-

znano kam izginili. Škoda je ocenjena na 4,560.000 din. Zaradi pomanjkanja nadzorstva in malomarnosti pri vožnjah, je bilo razbitih nadaljnih 30 kamionov in 10 jepov, kar poveča škodo za nadaljnih 3.3 milijone din.

Ker uprava DASP-a ni uredila potrebnih delavnic v Divači, so številni kamioni ostali tam nepopravljeni ter so se kvarili na dežju, v blatu in vodi. Od 1500 kamionov je bilo 750 tako pokvarjenih, da so jih morali po železnici prepeljati v delavnice na Tezmem pri Mariboru.

S tem prevozom in s stroški za nakladanje in razkladanje je bila povzročena nadaljna škoda v znesku 3,045.000 din. Ker so bili kamioni v Divači dolge mesece izpostavljeni dežju in snegu ter so z njih izginili razni sestavni deli, je bila s tem povzročena še nadaljna škoda v znesku 7 in pol milijona din. Uprava tudi ni vodila nobenega nadzorstva glede uporabe bencina. Zato je velika količina šla v izgubo, ker so ga krađli, trošili za črne vožnje, razlivali itd. Tako je šlo v izgubo najmanj 10% bencina, skupno okrog 110.000 litrov, kar znaša 1,155.000 din.

NAJMANJ 53,000.000 SKODE. Uprava je še nadalje povzročila z nepravilnim vodstvom, z opuščanjem nadzorstva, prekomernega uporabljanja vozil v zasebne svrhe, z izplačevanjem neupravičenih akontacij in nagrad, prekomernosti cen za nabavljene predmete itd. še nadaljno škodo v znesku najmanj 5,000.000 din. Skupno znaša doslej ugotovljena materijalna škoda nad 53,000.000 din, pri čemer ni upoštevana niti neprecenljiva škoda, ki je nastala zaradi sabotaže celotnemu narodnemu gospodarstvu.

Med tem ko se na eni strani milijoni rodoljubov trudijo, da bi čim več prispevali k izgradnji razrušene domovine, da bi se čim-prej do znosne mere odpravila beda in ustvarili boljši življenjski pogoji, na drugi strani peščica izrodkov skuša to preprečiti z zločinsko sabotažo. Primer sabotaže pri ljubljanskem DASP-u predstavlja tako krivdo proti ljudstvu, da mora zadeti krivce kazen, ki bo svarilo vsem tistim, ki skušajo na takšen ali podoben način ovirati našo gospodarsko obnovo."

ALI JE TO ENAKOPRAVNOST?

Čeprav je sam min.predsednik in sedanji predsednik madžarske republike Tildy Zoltan podpisal zakonski odlok, po katerem bi se morali manjšinski otroci učiti v materinskem jeziku, izigravajo reakcionarni Madžari, učitelji in njihovi sodelavci v Porabju na vse možne načine ta odlok.

Okrožni šolski načelnik iz Sombotelja, ki je 29. jan.t.l. spremljal na uradni obisk v Porabje komitatskega velikega župana, je o tem vnaprej obvestil vse reakcionarne učitelje, ki so se za sprejem na svoj način pripravili, medtem ko predstavnikov Antifašistične fronte Slovanov v Monoštru o obisku ni nihče obvestil.

Razen vnaprej pripravljenega ponovnega "odločanja" o pouku, kar je v nasprotju z omenjenim zakonom, je značilen primer Slovenske vasi in njenega učitelja, okupatorskega zatiralca prekmurskih Slovencev Karla Gašparja. Z reakcionarnim županom Küplenom sta zbobnala pred velikim županom in načelnikom izbrane ljudi, med njimi zatiralke Slovencev, upokojene učiteljice Ana Pavlič, Marijo Oravec ter starše otrok, ki sploh ne hodijo v osnovno šolo. S tem sta za Madžare prav dobro izkoristila komedijo o odločanju glede učnega jezika. Pa ne samo to!

Ko je veliki župan odredil, naj se otroci odslej naprej uče v materinščini, je reakcionar Kiplen prepovedal obiskovanje šole, žena učitelja Gašparja pa je v šolo prihajajoče otroke napodila domov. Ker so otroci kljub temu prišli v šolo, se je Gašpar najprej znesel nad malim Stefanom Bakanom, ga nabil, ostalim otrokom pa pri materinskem pouku naložil težke in neobičajno dolge naloge ter se jim posmehoval, češ, sedaj pa imate svojo materinščino.

V Sakalovcih je nastopil proti materinskemu pouku reakcionarni župan Sraj, v Gornjem Seniku pa so ob obisku predstavnikov madžarskih oblasti že tretjič "odločali" o učnem jeziku. Profasistični šolski upravitelj Jožef Pal je za to priliko naročil za otrobiče celo posebne molitvice, podobne oni Verujem v enega Boga, v eno domovino, v eno večno resnico, v vstajenje velike Madžarske. Ob prihodu komisije so namreč otroci morali pozdraviti takole: Hvaljen bodi Jezus Kristus- nočemo se učiti slovenski, hočemo madžarske šole! Ker je bila ta molitvica le prehuda in ker so se starši tu že prejizjavili za materinski pouk, je upravitelj Pal slišal zaradi tega nekaj besed ukora - in nič drugega. Namestu materinskega pouka, ki bi se moral po odhodu komisije uvesti v šole, sabotira madžarska reakcija v Porabju s profasističnimi madžarskimi učitelji na čelu, ki niso zmožni poučevati v pravilni slovenščini, s tihim oblastvenim pristankom na vse načine zakon o manjšinskem šolstvu in zatira slovenski živelj ter slovensko besedo. (Iz Slovenskega poročevalca od 22. februarja 1946.)

= : =

LJUDSKA PRAVICA od 23.II. piše, da je bila 20. febr. pred Okrožnim sodiščem v Novem mestu razprava proti Francu Rataju in Francu Pelkotu. Obtožena sta bila, da sta bila belogardistična pobudnika, organizatorja in funkcionarja. Po 13 urni razpravi ju je sodišče v imenu ljudstva obsodilo: Franca Rataja na smrt z obešenjem, trajno izgubo državljskih pravic in zaplenbo premoženja, Franca Pelkota pa na smrt z ustrelitvijo in trajno izgubo državljskih pravic.

ZAVEZNIŠKE ČETE V JULIJSKI BENEČIJI SO POTREBNE. Poveljnik ameriških čet v Sredozemlju, general Lee je izjavil z ozirom na ojačanje jugoslovanskih čet vzdolž Morganove črte na spornem ozemlju Julijske Benečije, da jugoslovanski krogi ta ukrep označujejo kot izmenjava čet. General Lee je dejal: "Na tem ozemlju so bile jugoslovanske čete splošno izjačene." Poudaril je, da je potrebno, da ostanejo zavozniške čete v Julijski Benečiji. Njegov naloga da je vzdrževati red in opet uvesti normalne razmere. (Die Neue Zeit od 6.3.46.)

DAN SV. TOMAŽA. Pretekli četrtek so proslavili v lienskem taborišču

dan sv. Tomaža, zavetnika katol. šol. Zjutraj je bila šol sv. maša, nato pa v šolski dvorani govor za nižje-gimnazijce, ob pol desetih pa študijska prireditev za inteligenco in višješolce. Referate so imeli gg. Lavrič, Slapar in Starc. Popoldne je bila v gledališki dvorani akademija s petjem, deklamacijami, slavnostnim govorom o sv. Tomažu, ki ga je imel sam papeški delegat msgr.dr. Jagodic, in dispupte o bivanju božjem, ki so jo izvedli dijaki višješolci.

OČE NAŠEGA PAPEŽEVEGA DELEGATA UMRL. 20. februarja je na Visokem nad Kranjem umrl g. Jožef Jagodic, oče narodnega delegata papeške misije za jugoslovanske begunce msgr.dr. Jagodica Jožeta in njegove sestre Ivane, ki se nahajata v lienskem taborišču. Pokojnika priporočamo vsem beguncem v molitev, gospodu delegatu in njegovi sestri pa izrekamo iskreno sožalje.

UMRL JE Engelbert Rakovec, župnik v Boštanjju ob Savi; župnijo upravlja zdaj g. Pušnik Jože. - Salezijanski zavod na Radni pri Sevnici je zaprt.